

**Een archeologisch inventariserend
veldonderzoek door middel van een
proefsleuf (IVO-P) op de vermoedelijke
locatie van de laatmiddeleeuwse
Mariakapel te Kropswolde, gemeente
Hoogezand-Sappemeer (Gr.)**

M.J.M. de Wit

ARC-Rapporten 2010-2

Groningen
10 maart 2010
ISSN 1574-6887

Colofon

Een archeologisch inventariserend veldonderzoek (IVO) door middel van een proefsleuf op de vermoedelijke locatie van de laatmiddeleeuwse Mariakapel te Kropswolde, gemeente Hoogezand-Sappemeer (Gr.)

ARC-Rapporten 2010-2
ARC-Projectcode 2009/085

Opdrachtgever
Gemeente Hoogezand-Sappemeer, dhr. H. Berghuis
Bevoegd gezag
Gemeente Hoogezand-Sappemeer, vertegenwoordigd door Steunpunt Libau
Beheer en plaats van documentatie
Archaeological Research & Consultancy

ARCHIS nummer onderzoek
37973

Tekst
M.J.M. de Wit
Afbeeldingen
B. Schomaker & M.J.M. de Wit
Redactie
N. van Malssen

Status
definitieve versie

Autorisatie — C.G. Koopstra

Uitgegeven door
ARC bv
Postbus 41018
9701 CA Groningen

ISSN 1574-6887

Groningen, 10 maart 2010

Een recente lijst van de ARC-Rapporten is te vinden op www.arcbv.nl

1 Inleiding

1.1 Aanleiding voor het onderzoek

In plangebied Molenwaard zullen ca. 760 woningen en een multifunctioneel centrum worden gebouwd. Uit bureauonderzoek blijkt dat zich in het zuidwesten van het plangebied waarschijnlijk de resten bevinden van een middeleeuwse kapel, de Mariakapel.¹ Op basis van de mogelijke aanwezigheid van deze Mariakapel is door de gemeente Hoogezand-Sappemeer besloten op de veronderstelde locatie van de kapel een archeologisch inventariserend veldonderzoek (IVO) door middel van proefsleuven uit te voeren, met als doel de kapel te lokaliseren en te bepalen of de vindplaats behoudenswaardig is. Dit onderzoek werd op 19 november 2009 uitgevoerd door Archaeological Research & Consultancy (ARC bv). Het veldteam bestond uit mw. drs. M.J.M. de Wit (projectleiding), B. Huizenga en B. Schomaker (beide grondwerk) van ARC bv, bijgestaan door G. Stuuut en M. Ahlthe van de Werkgroep Archeologie van het Veenkoloniaal Museum te Veendam. De graafmachine werd geleverd door J. Bergman Kraanverhuur met als machinist W. Dijkstra. Het vondstmateriaal is gedetermineerd door mw. drs. K.L.B. Bosma.

1.2 Ligging van het onderzoeksgebied

Het onderzoeksgebied bevindt zich ten oosten van de Woldweg en aan de westrand van de Polder Kropswolde (afb. 1).

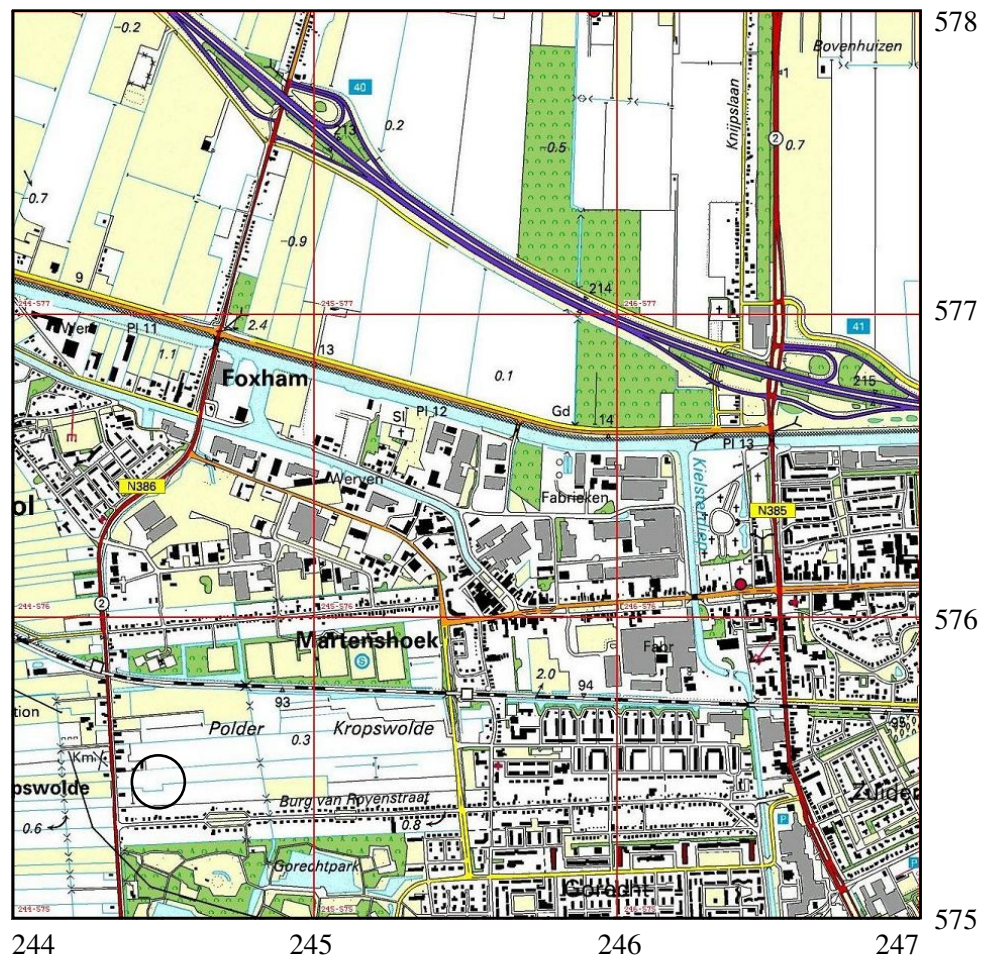
1.3 Objectgegevens

Provincie	Groningen
Gemeente	Hoogezand-Sappemeer
Plaats	Kropswolde
Toponiem	Polder Kropswolde, Mariakapel
Kaartblad	7G
Coördinaten	NW: 244.433/575.495 ZW: 244.434/575.426 NO: 244.493/575.500 ZO: 244.501/575.429
Periode	Late Middeleeuwen
Type object	Omgrachte kapelplaats
Type bodem	Moerige podzolgronden met veenkoloniaal dek en moerige tussenlaag
Geomorfologie	Dekzandvlakte met restveen (15 – 40 cm)

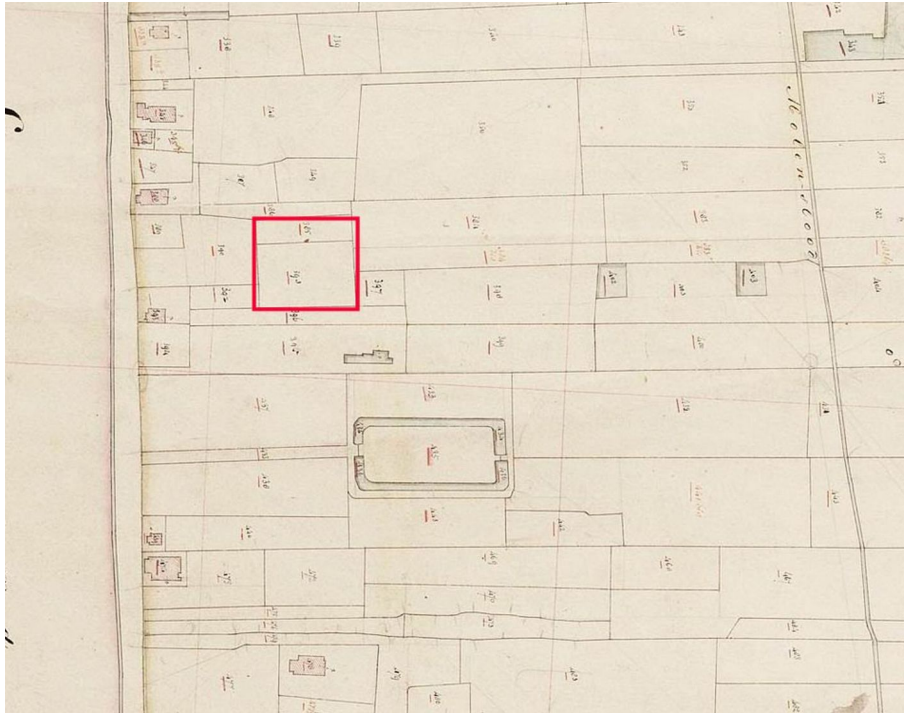
1.4 Doel van het onderzoek

Het onderzoek heeft als doel de aard, omvang, ouderdom, gaafheid en conserveringsgraad van de mogelijk in het onderzoeksgebied aanwezige archeologische

¹Mennens-van Zeist, A., 2008: *Plangebied Moldenwaard, Hoogezand, gemeente Hoogezand-Sappemeer. Een archeologisch Bureauonderzoek*. Groningen.

Abbeelding 1 Topografische kaart van de onderzoekslocatie (omcirkeld) en omgeving, voorzien van RD-coördinaten. Bron: Topografische Dienst Nederland.

Afbeelding 2 Uitsnede van de kadatrale minuut van 1830 met daarop de locaties van de uithof (omgracht terrein) en de Mariakapel (rood omrand). Bron: Programma van Eisen, Figuur 3.

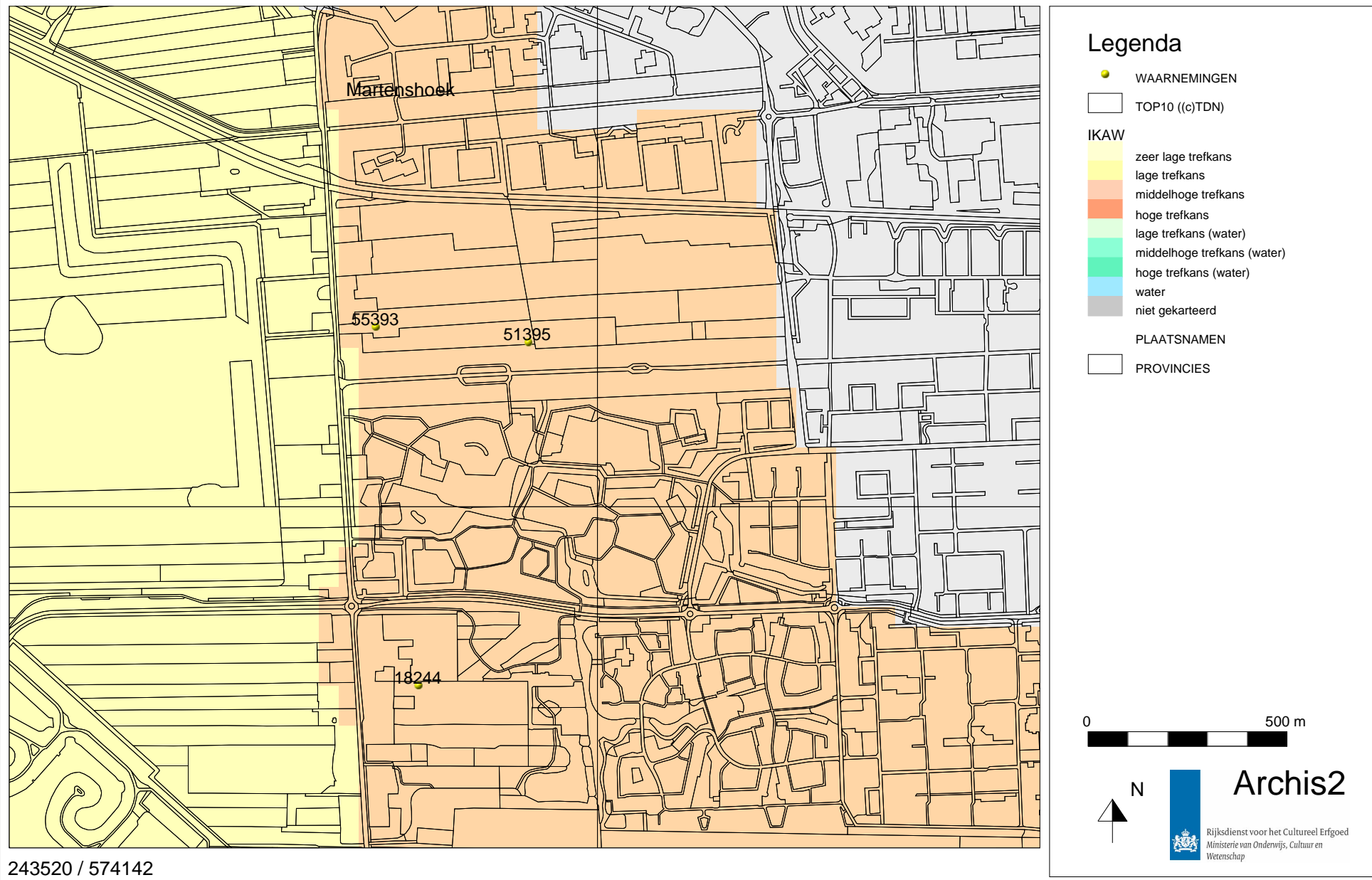
resten vast te stellen. Ook dient het onderzoek antwoord te geven op de volgende onderzoeksvragen, zoals deze zijn gesteld in het Programma van Eisen (PvE), opgesteld door drs. J. Molema en mw. drs. A. Mennens-van Zeist van Steunpunt Libau:

- 1 *Gaafheid*: in hoeverre zijn er binnen de onderzoekslocatie sporen van de middeleeuwse Mariakapel (paalkuilen, funderingsresten, grachten, etc.) bewaard gebleven?
- 2 *Conservering*: in hoeverre zijn grondsporen en vondsten geconserveerd?
- 3 *Aard*: waaruit bestaat het vondstmateriaal?
- 4 *Omvang*: wat is de positie van deze resten (met name horizontaal en in de gracht ook verticaal)?
- 5 *Ouderdom*: wat is de datering/fasering van deze resten?

1.5 Onderzoeksgeschiedenis

Volgens de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW) heeft het onderzoeksterrein een middelhoge trefkans op archeologie (afb. 3). Op het onderzoeksgebied is in april 2005 door de Werkgroep Archeologie van het Veenkoloniaal Museum te Veendam een booronderzoek uitgevoerd. Hierbij werd in twee van de boringen een humeuze laag aangeboord met puinresten, mogelijk de gracht die rond de kapel heeft gelegen (waarnemingsnr. 55393 op afb. 3).

246113 / 576260

Afbeelding 3 Kaart met de IKAW waarden van het onderzoeks- en omliggende gebied en de archeologische waarnemingen. Het onderzoeksgebied bevindt zich ter plaatse van waarnemingsnummer 55393. Bron: Archis 2, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

Afbeelding 4 Uitsnede uit het concept van de Archeologische Beleidskaart van de gemeente Hoogezand-Sappemeer met daarop in blauw de locaties van de uithof en vermoedelijk de Mariakapel. Bron: Programma van Eisen, Figuur 2.

De Mariakapel moet deel hebben uitgemaakt van de iets ten zuiden van de kapel gelegen uithof (kloosterboerderij) van het cisterciënzerinnenklooster Essen of Yesse bij Haren (afb. 2). Het klooster haalde inkomsten uit de opbrengsten van deze uithof, die zich ter hoogte van de huidige Burgemeester van Royenlaan bevindt. Op het concept van de Beleidskaart Archeologie van de gemeente Hoogezand-Sappemeer zijn beide terreinen aangegeven als ‘archeologisch waardevol’ (afb. 4).

De Mariakapel is het middelpunt geweest van een Mariaverering, waarvan in een bisschoppelijke aflaatbrief uit 1409 melding wordt gemaakt. De kapel zelf zal echter van vroegere datum zijn. In deze brief wordt door de uit Groningen afkomstige Wichboldus, bisschop van de Faroër eilanden, op kerkelijke feestdagen een aflaat van 40 dagen verleend aan degenen die in deze kapel hun devotie verrichtten. De inkomsten die de bedevaartgangers meebrachten wekte afgunst van de pastoor van de parochiekerk van Kropswolde, waarna een afdrachtregeling werd getroffen met de Mariakapel. Bemiddelaars in deze zaak waren abt Boyngus van het cisterciënzerklooster Menterna bij Termunten en Bertoldus Bueninc, priester in de St. Maartenskerk te Groningen, die in 1415 overeenkwamen met de partijen dat door de abdis van Essen aan de parochiekerk jaarlijks acht Groninger guldens uit de inkomsten van de Mariakapel werd betaald (Van der Werff 2003, p.40).

Na de Refomatie werd het verboden de katholieke eredienst uit te oefenen en werd het volgens de kroniekschrijver Abel Eppens mensen ontraden naar de Mariakapel te gaan. Veel heeft dit niet uitgehaald: uit 1624 stamt het bericht dat dominee Martinus Meijerus van Westebroek klaagt over het feit dat een stuk muur van de oude kapel nog steeds overeind staat en dat de mensen daar nog steeds ‘grote af-

Afbeelding 5 De locatie van de proefsleuf (rood) ten opzichte van de vermoedelijke ligging van de Mariakapel (geel). Bron: Programma van Eisen, bijlage 2.

goderije ende superstitie' bedreven. Hij dringt vervolgens aan op afbraak van het kapelrestant. Tot in 1641 komen dit soort berichten nog regelmatig voor en is het kapelrestant dus nog niet afgebroken; na 1641 wordt van afgoderij en Mariadevotie te Kropswolde geen melding meer gemaakt.² In 1830 is het stuk land waarop de Mariakapel mogelijk gestaan heeft in het bezit van de diaconie van de kerk van Kropswolde (zie afb. 2).

1.6 Werkwijze

Het veldwerk is uitgevoerd zoals voorgeschreven in Programma van Eisen en conform de KNA (versie 3.1). Op het onderzoeksgebied is één proefsleuf aangelegd met een lengte van 80 m en een breedte van 4 m (afb. 5). De proefsleuf is als volgt aangelegd: met de graafmachine werd voorzichtig schavend de bouwvoor weggehaald tot op het direct eronder liggende dekzand. Bij de aanleg van het vlak zijn zowel de verwijderde grond (bouwvoor) als het vlak zelf afgezocht met een metaaldetector. Het vlak is getekend (schaal 1:50), gefotografeerd en de hoogte van het vlak en het maaiveld zijn bepaald ten opzichte van NAP. Er is één profielopname gemaakt. Deze is getekend (schaal 1:20) en gefotografeerd. Vondsten zijn bij de aanleg van de vlakken verzameld per vak van 4×5m of per spoor. Na afloop van de werkzaamheden is de proefsleuf weer dichtgegooid.

²Bron: www.meertens.knaw.nl/bedevaart/bol/plaats/410.

2 Resultaten

2.1 Bodemopbouw

Het onderzoeksgebied bevindt zich volgens de fysisch-geografische kaart van de provincie Groningen in een dekzandvlakte met daarop restveen met een dikte van 15–40 cm (oNv2; afb. 8). Volgens de bodemkundige kaart zou de bodem in het gebied moeten bestaan uit moerige podzolgronden met veenkoloniaal dek en moerige tussenlaag (afb. 9). Dit is echter niet het geval: tijdens het onderzoek bleek dat op het onderzoeksgebied direct onder de ca. 40 cm dikke huidige bouwvoor het dekzand, C-horizont, ligt. Het veen dat hier ooit op het dekzand heeft gelegen, is reeds weggegraven. In het dekzand bevinden zich wel donkerbruine vlekken, die waarschijnlijk het gevolg zijn van inspoeling vanuit het toenmalige veenpakket in de natuurlijke zandondergrond. Zeer waarschijnlijk is met het afgraven van het veen ook een deel van het dekzand verdwenen.

2.2 Sporen en structuren

In de proefsleuf zijn twee noordzuid georiënteerde sloten aangetroffen (sporen 3 en 9; afb. 6). Deze zijn te volgen in het huidige slotenpatroon van het onderzoeksgebied en sluiten direct aan op de sloten aan de zuidkant van de proefsleuf. Dit is ook te zien op de kadastrale minuut van 1830 (zie afb. 2). De sloten hebben een breedte van 3 m. Spoor 3 is gecoupt³ en in het profiel gedocumenteerd (afb. 7). Hieruit blijkt dat de sloot direct wordt afgedekt door de huidige bouwvoor en in het vaste zand is ingegraven. De diepte van de sloot bedraagt 70 cm. Uit de grote hoeveelheid recent vondstmateriaal dat in de vulling van de sloot is aangetroffen (onder andere plastic, oud ijzer en een oud huisnummerplaatje) blijkt dat de sloot niet al te lang geleden is gedempt met afval. Dhr. Stuuwist vertelt dat in de jaren '60 van de vorige eeuw in de omgeving van het onderzoeksgebied huizen stonden die op een gegeven moment zijn gesloopt. Het materiaal dat in de vulling van de sloot is aangetroffen, zou heel goed afkomstig kunnen zijn van deze sloop/bebouwing. Dit betekent dat de sloten ergens in de tweede helft van de vorige eeuw zijn gedempt. De overige sporen die in de sleuf zijn aangetroffen, bestaan uit natuurlijke vlekken en een verrommelde laag. De vlekken bestaan uit donkerbruin humeus zand en zullen het gevolg zijn van inspoeling van het vroeger boven het vaste zand gelegen veendek. In de C-horizont zijn aan de uiterste west- en oostkant van de proefsleuf recente ploegsporen aangetroffen.

2.3 Vondsten

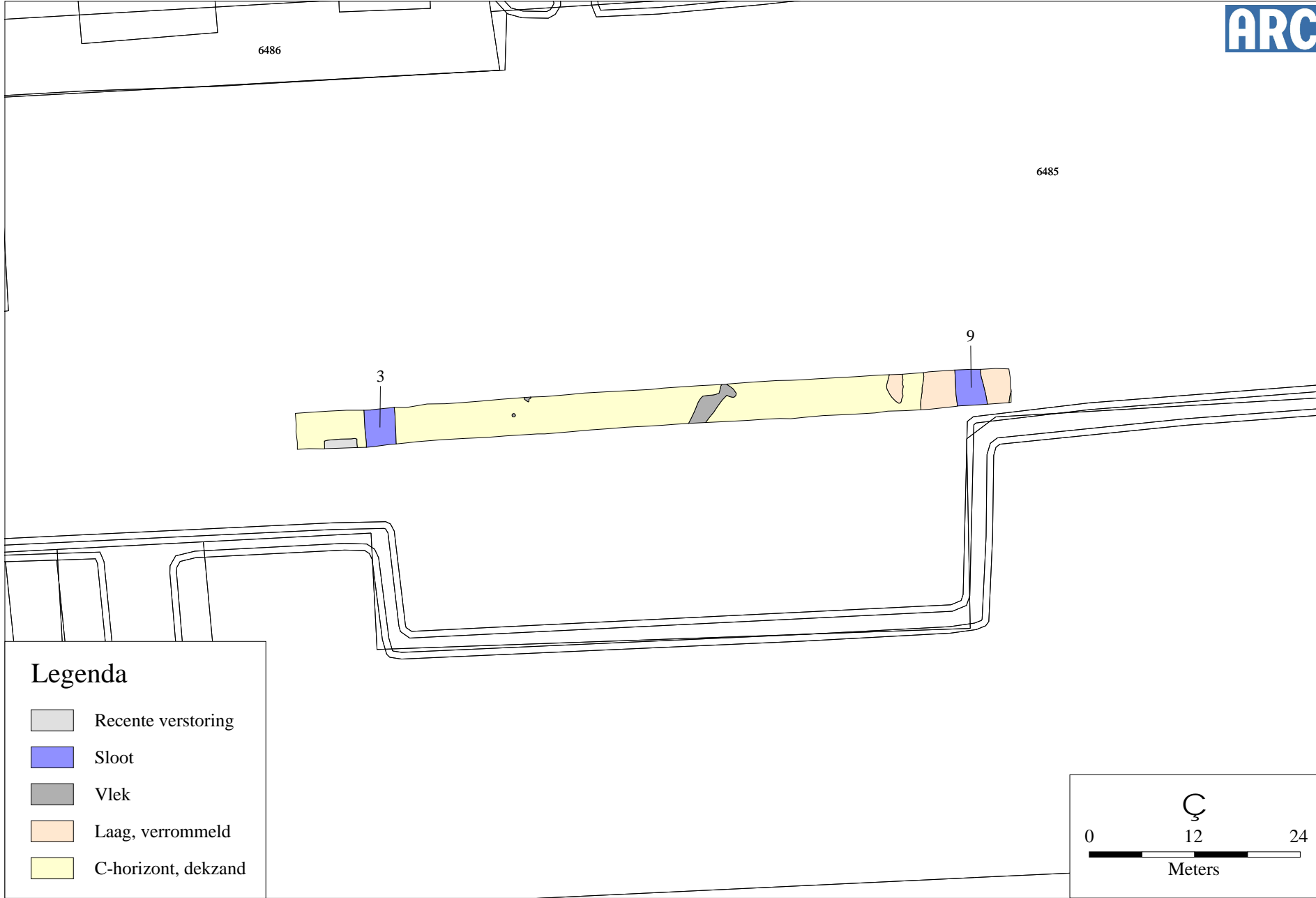
Het weinige vondstmateriaal dat tijdens het onderzoek is aangetroffen bestaat uit keramiek en bouwmetaal (tabel 1). Onder het keramiek bevinden zich een paar scherven kogelpottery. Deze scherven zijn zowel afkomstig uit één van de dichtgegooide sloten (spoor 9, vulling 2) als van het maaiveld rond de proefsleuf. Zeer waarschijnlijk zijn de scherven niet van het onderzoeksterrein zelf afkomstig. Zoals ook uit het onderzoek van Oranjewoud is gebleken, komt middel-

³Een doorsnede door het spoor gemaakt om de precieze aard en diepte van een spoor te bepalen.

vnr	vlak	vak	spoor	vulling	categorie	soort	mai	periode	opmerkingen
1	0a	1	–	–	bouwmateriaal	–	1	nt	roodbakkend dakpanfragment
2	1	–	3	2	bouwmateriaal	–	2	nt	dakpan- en baksteenfragment
3	1	–	9	2	bouwmateriaal	–	4	nt	brokjes, twee roodbakkend waarvan één geglaazuurd en twee grijsbakkend
	–	–	–	–	keramiek	kogelpotaardewerk	2	lme	13–14e eeuw
4	1	–	7	1	keramiek	roodbakkend	1	nt	
	–	–	–	–	indet	indet	1	indet	brokje leem of baksteen
5	1	–	3	1	keramiek	roodbakkend	2	nt	pispot en bakpan
	–	–	–	–	keramiek	porselein	1	nt	kopje, 18e eeuw
6	0	–	0	–	keramiek	kogelpotaardewerk	1	lme	13–14e eeuw
	–	–	–	–	keramiek	kogelpotaardewerk/ roodbakkend	1	lmeb	vuurklok of test, roet op de binnenzijde
	–	–	–	–	bouwmateriaal	–	1	nt	brokje

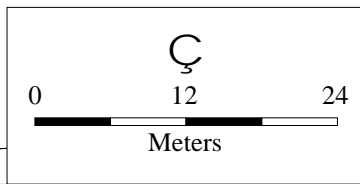
Tabel 1 Overzicht van het aangetroffen vondstmateriaal.

eeuws aardewerk wel vaker voor aan de oppervlakte van de Polder Kropswolde (Marinelli 2005). Deze scherven kunnen van elders zijn aangevoerd, bijvoorbeeld als stadsvuil ter bemesting. Het overige vondstmateriaal bestaat uit nieuwtijdse keramiek en bouwmateriaal en is afkomstig uit de bouwvoor, van het vlak (spoor 7) en uit de sloten.

Legenda

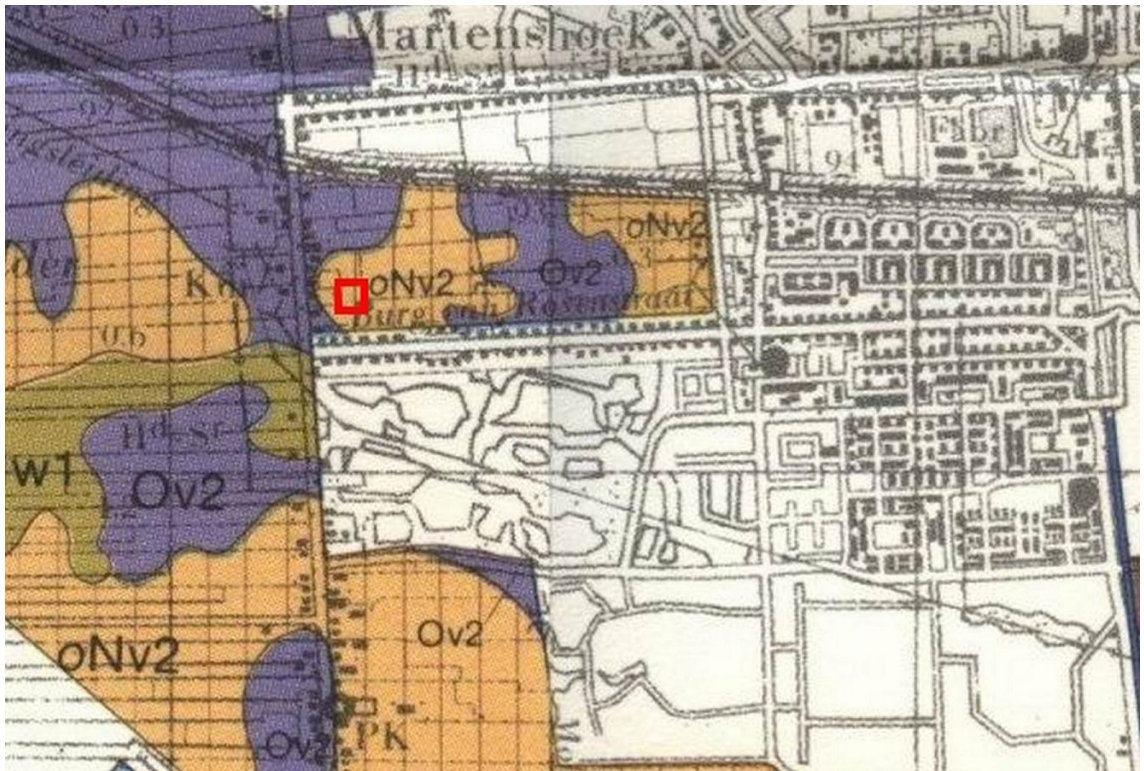
- Recente verstoring
- Sloot
- Vlek
- Laag, verrommeld
- C-horizont, dekzand

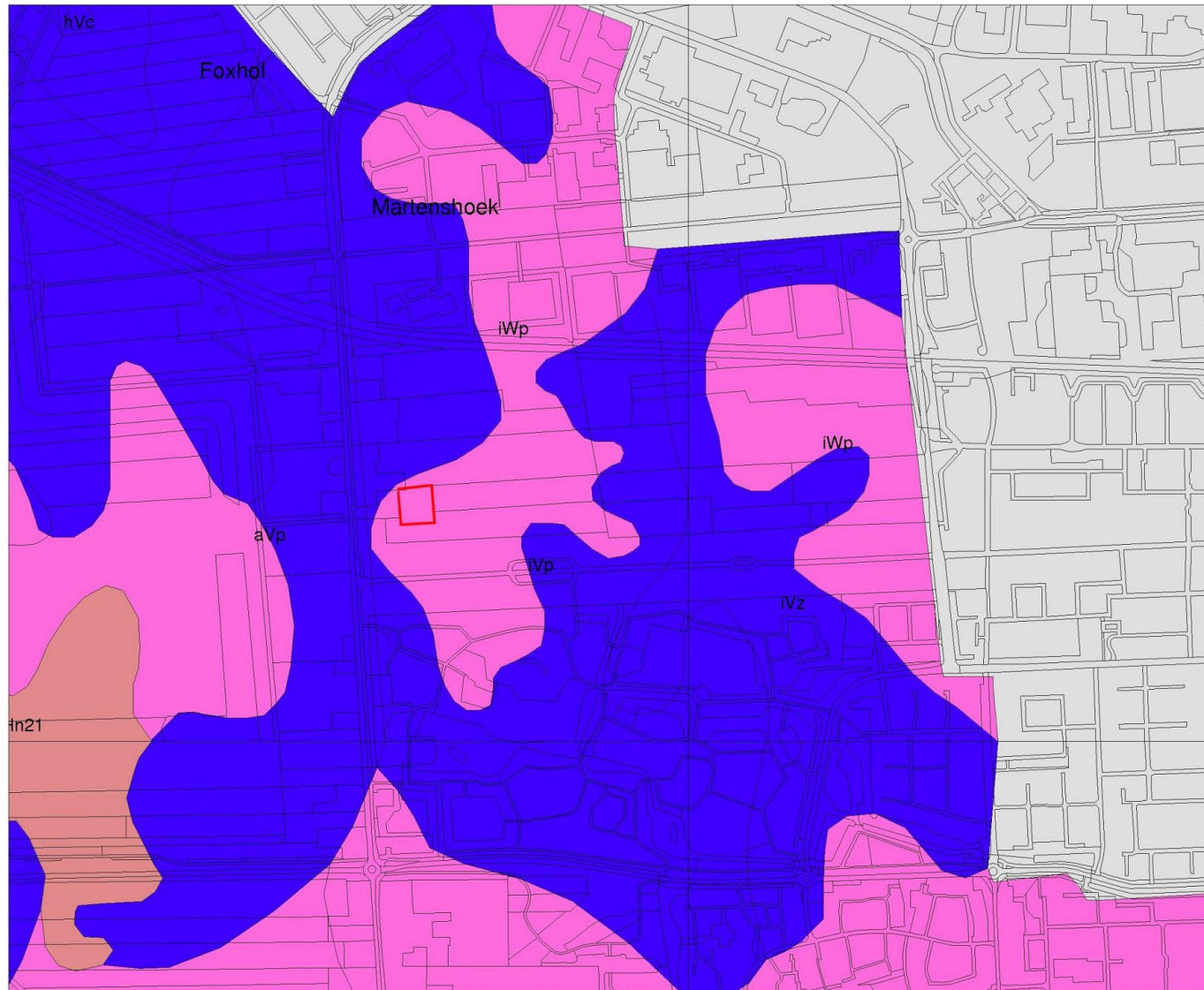
Afbeelding 6 Overzicht van de aangetroffen sporen in de proefsleuf. Kaart: B. Schomaker.

Afbeelding 7 Spoor 3 in vlak (boven) en profiel (onder). Foto's: M.J.M. de Wit.

Afbeelding 8 Uitsnede van de fysisch-geografische kaart van de provincie Groningen met het onderzoeksgebied in rood. Bron: Programma van Eisen, bijlage.

Legenda

TOP10 ((c)TDN)

BODEM ((c)Alterra)

- TOP10 ((c)TDN)
- Associaties
- Brikgronden
- Bebouwing
- Dijk, bovenlandstrook
- Dikke eerdgronden
- Fluviale afz ouder pleistoceen
- Groeve, gegraven, mijnstort
- Kalksteenverweringsgronden
- Oude rivierkleigronden
- Overige oude kleigronden
- Ondiepe keileemgronden
- Leemgronden
- Zeekleigronden
- Mariene afz ouder pleistoceen
- Niet-gerijpte minerale gronden
- Oude bewoningsplaatsen
- Rivierkleigronden
- Kalk lutumarme gronden
- Veengronden
- Moerige gronden
- Water, moeras
- Podzolgronden
- Kalkloze zandgronden
- Kalkhoudende zandgronden

PLAATSNAMEN

Afbeelding 9 Uitsnede van de bodemkaart met in rood het onderzoeksgebied. Bron: Archis 2, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

3 Conclusies

Aan de hand van de resultaten van het onderzoek kunnen de onderzoeksvragen uit het PvE (zie paragraaf 1.4) als volgt worden beantwoord:

1 *Gaafheid: in hoeverre zijn er binnen de onderzoekslocatie sporen van de middeleeuwse Mariakapel (paalkuilen, funderingsresten, grachten, etc.) bewaard gebleven?*

In de proefsleuf zijn geen resten van de middeleeuwse Mariakapel aangetroffen. In de proefsleuf zijn twee sloten aangetroffen, die het verlengde zijn van de sloten die nu nog in het land zichtbaar zijn (zie afb. 2 en 6). De sloten zijn 3 m breed en hebben een resterende diepte van 70 cm (spoor 3). Indien het slotenpatroon ten zuiden van de proefsleuf inderdaad iets te maken heeft met een omgracht terrein – wat gezien de vorm aannemelijk is – dan maken de sloten in de proefsleuf deel uit van deze omgrachting. Naast deze sloten zijn alleen recente verstoringen, natuurlijke vlekken en verrommelde lagen aangetroffen in het dekzand. Het terrein lijkt afgetopt, de bouwvoor ligt direct op de C-horizont (die met name aan de uiterste west- en oostkant van de proefsleuf recente ploegkrassen vertoont) en er is van het restveen niets meer aanwezig.

2 *Conservering: in hoeverre zijn grondsporen en vondsten geconserveerd?*

De sloten zijn goed in het dekzand te herkennen; de resterende diepte van de sloten is 70 cm, maar ze zullen oorspronkelijk dieper zijn geweest. De conservering van het vondstmateriaal (keramiek en bouw materiaal) is goed.

3 *Aard: waaruit bestaat het vondstmateriaal?*

Het vondstmateriaal bestaat uit keramiek en bouw materiaal, te dateren in de Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd. De laatmiddeleeuwse scherven zijn niet direct aan sporen te koppelen, maar komen van het maaiveld en uit de dichtgestorte vulling van één van de sloten.

4 *Omvang: wat is de positie van deze resten (met name horizontaal en in de gracht ook verticaal)?*

De sloten bevinden zich in het dekzand, net onder de bouwvoor, en zijn het verlengde van het slotenpatroon aan de zuidkant van het onderzoeksterrein. Het vondstmateriaal is afkomstig van het maaiveld, uit de bouwvoor, uit de top van het dekzand en uit beide sloten (uit de dichtgestorte vullingen).

5 *Ouderdom: wat is de datering/fasering van deze resten?*

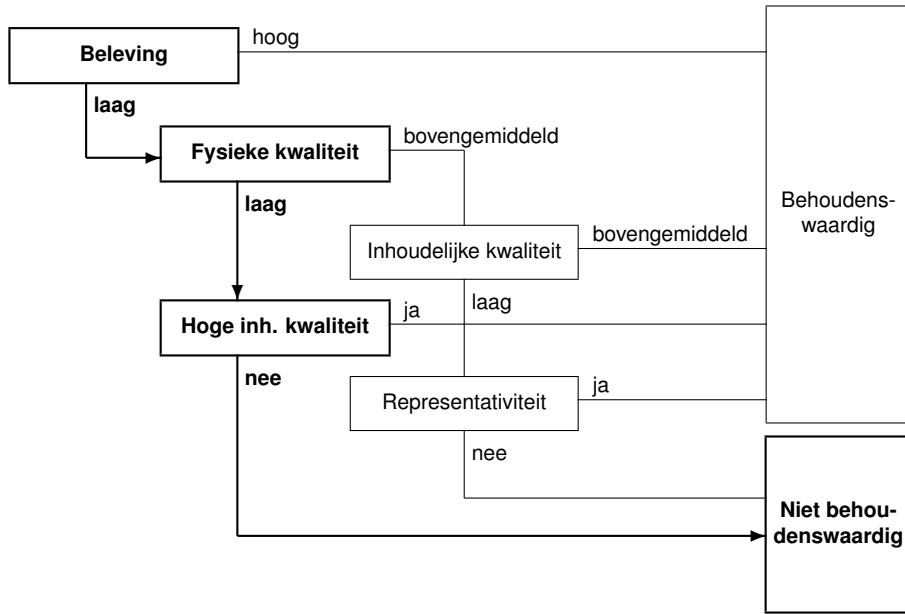
De sloten die zijn aangetroffen zouden in oorsprong een laatmiddeleeuwse datering kunnen hebben. Ergens aan het eind van de vorige eeuw zijn ze gedempt, waarschijnlijk met sloopafval van nabijgelegen huizen.

Gezien de vorm van het terrein en de historische bronnen zou de Mariakapel hier gelegen kunnen hebben, maar er zijn echter geen resten van bebouwing of puinresten aangetroffen. Zoals in paragraaf 2.1 te zien is, is met het afgraven van het veen waarschijnlijk ook een deel van de top van het dekzand verwijderd. Maar dan nog zouden op het terrein puinresten aanwezig moeten zijn, indien hier een stenen gebouw heeft gestaan. Dit is niet het geval, waarmee aangenomen kan worden dat de kapel hier niet heeft gestaan. Wat de functie van het omgrachte terrein dan wel is geweest, blijft onduidelijk.

4 Waardering volgens KNA 3.1

Hieronder wordt de waardering gegeven van de resultaten volgens de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie, versie 3.1. De waardering bestaat uit een scoretabel met uitleg en een beslissingsdiagram. In de scoretabel worden de resultaten van het onderzoek van een gewicht voorzien (mogelijke scores: 1 t/m 3). Een laag getal representeert een lage waarde en een hoog getal een hoge waarde. In het beslissingsdiagram wordt op basis van de scores in de tabel bepaald of het object behoudenswaardig is. De behoudenswaardigheid van de vindplaats is het leidende criterium voor het bepalen van de noodzaak voor vervolgonderzoek. Een korte uitwerking van de criteria waarmee in de scoretabel rekening is te vinden bijlage 1. Voor een volledige beschrijving van de normen en regels volgens welke deze waardering tot stand is gekomen, wordt verwezen naar de website van SIKB (www.sikb.nl), waar de documentatie voor deze waardering is te vinden onder 'Archeologie, KNA 3.1, H3 Inventariserend veldonderzoek, Waarderen (VS07)'.

<i>Beleving</i>		opmerkingen
schoonheid	–	
herinneringswaarde	–	
<i>Fysieke kwaliteit</i>	score	opmerkingen
gaafheid	2	Veendek verdwenen, terrein gedeeltelijk afgetopt, alleen nog restant van vermoedelijke grachten aanwezig.
conservering	2	Vermoedelijke oude omgrachting/sloten nog tot ca. 70 cm onder bouwvoor aanwezig in C-horizont.
keramiek	3	
bouwmateriaal	3	
<i>Inhoudelijke kwaliteit</i>	score	opmerkingen
zeldzaamheid	1	
informatiewaarde	1	
ensemblewaarde	1	Functie van het terrein is niet bekend en er kan dus niet worden gesteld dat het bij de kloosterboerderij even ten zuiden van onderzoeksgebied heeft behoord.
representativiteit	–	

5 Aanbeveling

Uit de resultaten van het proefsleuvenonderzoek (IVO-P) blijkt dat zich op het onderzoeksterrein geen resten van bebouwing bevinden. Het terrein is wel omgracht geweest. Aangezien er verder geen archeologische sporen en vondsten aangetroffen zijn, is het terrein niet behoudenswaardig en kan het vanuit archeologisch oogpunt worden vrijgegeven.

6 Samenvatting

Tijdens een archeologisch inventariserend veldonderzoek door middel van een proefsleuf (IVO-P) op de vermoedelijke locatie van de laatmiddeleeuwse Mariakapel te Kropswolde, zijn geen noemenswaardige sporen en vondsten aangetroffen. In de sleuf zijn twee sloten gevonden die aansluiten op het slotenpatroon aan de zuidkant van het onderzoeksgebied en die het restant zijn van een omgrachting. Uit het onderzoek blijkt dat de bodem ter plaatse gedeeltelijk is afgetopt; met de verwijdering van het veen in het verleden is tevens een deel van de top van het dekzand verloren gegaan. De werkelijke functie van het terrein is vooralsnog niet bekend, duidelijk is wel dat er geen bebouwing op heeft gestaan.

Literatuur

- Marinelli, M., 2005. *Archeologisch Rapport. Bestemmingsplan Kropswolderpolder te Hoogezand, deelrapport: Inventariserend veldonderzoek*. Heerenveen (Oranjewoud Rapport 12799-150719).
- Werff, E. van der, 2003. Religie en onderwijs vóór 1594. In: P. Brood, M. Hillenga & H. van der Veen (red.), *375 jaar Hoogezand en Sappemeer*. Bedum, pp. 39–41.

Bijlage 1 Waarderingscriteria conform KNA 3.1

<i>Beleving</i>		opmerkingen
schoonheid	–	zichtbaarheid vanaf het maaiveld als landschapselement; vorm en structuur; relatie met omgeving
herinneringswaarde	–	verbondenheid met feitelijk historische gebeurtenis; associatie met toegeschreven kwaliteit of betekenis
<i>Fysieke kwaliteit</i>		opmerkingen
gaaft	1/2/3	aanwezigheid sporen; gaaft sporen; ruimtelijke gaaft; stratigrafie intact; mobilia in situ; ruimtelijke relatie tussen mobilia onderling; ruimtelijke relatie tussen mobilia en sporen; aanwezigheid antropogeen biochemisch residu; stabiliteit van de natuurlijke omgeving
conservering	1/2/3	conservering artefacten (metaal/overig) conservering organisch materiaal
<i>Inhoudelijke kwaliteit</i>		opmerkingen
zeldzaamheid	1/2/3	het aantal vergelijkbare monumenten (monumenttypen) van goede kwaliteit uit dezelfde periode binnen dezelfde archeoregio waarvan de aanwezigheid is vastgesteld; idem, op basis van een recente en specifieke verwachtingskaart
informatiewaarde	1/2/3	opgraving/onderzoek van vergelijkbare monumenten binnen dezelfde archeoregio (minder/meer dan 5 jaar geleden; volledig/partieel); recent en systematisch onderzoek in de betreffende archeoregio; recent en systematisch onderzoek van de betreffende archeologische periode; passen binnen vastgesteld onderzoeksprogramma van universitair instituut, RCE of anderen
ensemblewaarde	1/2/3	synchrone context: voorkomen van monumenten uit dezelfde periode binnen de micro-regio; diachrone context: voorkomen van monumenten uit openvolgende perioden binnen de micro-regio; landschappelijke context: fysisch- en historisch-geografische gaaft van het contemporaine landschap; aanwezigheid van contemporaine organische sedimenten in de directe omgeving
representativiteit	–	kenmerken voor een bepaald gebied en/of periode; het aantal vergelijkbare monumenten van goede fysieke kwaliteit uit dezelfde periode binnen dezelfde archeoregio waarvan de aanwezigheid is vastgesteld en waarvan behoud is gegarandeerd; idem, op basis van een recente en specifieke verwachtingskaart